

פרוטוקול מס' 2
מישיבת ועדת הכספים
מיום ד', כ"א בשבט תשל"ד - 13.2.74
שעה 9:00

נכחו:

חברי הוועדה:
י. קרגמן - יו"ר
ע. אמוראי
א. אפרת
ש. ארליך
י. בדר
ס. ברעם
צ. גרשוני
ס. ארנס
נ.צ. חלפון
א. מלמד
ע. פיינרמן
ש.י. פלומין
ג. פת
ד. קורן
ח. קורפו
א. שוסטק
י. שערי

מזמנים:
ז. שרף - שד השיכון
ל. אלפונדי - משרד השיכון
א. גפני - משרד האוצר
ד. ויינשל - משרד האוצר
י. שטראוס - משרד השיכון

מזכיר הוועדה: א. קרשנר
יועץ משפטי: ד"ר ג. קטרון
יועץ כלכלי: א.נ. פלוג
עוזרת: א. ארקין
רשמה: א. ובר

תקנות החיילים המשוחררים (תביעת זכות לעדיפות ולהגדלת הלוואה לצרכי שיכון), תשל"ד-1974

סדר היום:

תקנות החיילים המשוחררים (תביעת זכות לעדיפות ולהגדלת הלוואה לצרכי שיכון). תשל"ד-1974

היו"ר י. קרגמן: אני פותח את הישיבה ומקדם בברכה את שר השיכון. בהתאם לחוק החיילים המשוחררים שנתקבל בכנסת תקנות לענין סעיף 11 לחוק צריכות להיות בתיאום עם שר השיכון ותקצות אלה מונחות היום לפנינו.

בתקנות נקבעה הדרך לפיה יתבע החייל המשוחרר את זכויותיו בעניני שיכון לפי החוק. בסעיף 11 לחוק נאמר כי סכום הלוואה לחייל הזכאי להלוואה לצרכי שיכון יגדל ומשך תקופתה של הלוואה יוארך, וזה ייקבע בתקנות. התקנות זקוקות לאישור ועדת הכספים.

א. גפני: בתחילה ברצוני לברך את הוועדה ואת יושב-ראש הוועדה לעבודה משותפת מוצלחת.

בחוק החיילים המשוחררים נקבעו בענין השיכון שני דברים: (1) שתינתן הלוואה מוגדלת לחיילים משוחררים הזכאים על פי החוק; (2) שתהיה אפשרות להאריך את התקופה.

נוסח התקנה המוצע כאן על ידי שר האוצר בהתייעצות עם שר השיכון קובע הלוואה מוגדלת ב-10%. עם זאת, כשנדון ענין התקופה והתגברו סיבוכים טכניים גדולים מאוד בקבוצות זכאים בתקופות שונות, הוצעה הצעה שלפי רעתי היא הצעה שתורמת לחייל המשוחרר יותר מאשר הארכת התקופה.

הוצע, וזה ייעשה בדרך אדמיניסטרטיבית כי זה לא קבוע בחוק לגבי התקנות, אבל זה לא גורע מהאפשרות לתת הטבות אחרות - הוצא שהחייל המשוחרר ישלם במשך שנים-עשר החודשים הראשונים לאחר קבלת הלוואה לאחר שחרורו תשלום מוקטן של החוב עד מחציתו וסכום ההנחה לא יעלה על 200 לירות לחודש. כלומר, חייל משוחרר שחייב בתשלומים של עד 400 לירות לחודש ישלם רק 200 לירות בשנים-עשר החודשים הראשונים. כמובן אם הוא חייב בתשלומים של 500 לירות הנחתו גם כן תהיה 200 לירות.

א. אפרת: עבור שיכון שיש לו?

א. גפני: לא. עבור שיכון שאליו הוא ייכנס.

ס. ארנס: והייתר נמחק?

א. גפני: הסיידור הטכני יהיה שהאוצר ישלם לבנק במקומו את המחצית. זה במשך שנה. הדבר חל על חיילים משוחררים שקיבלו הלוואה או שקיבלו מיום כניסת החוק לתוקפו.

אני רוצה להזכיר לפחות לאותם חברי הוועדה שהיו בכערה בעת הטיפול בכנסת הקודמת בחוק. שהרעיון שעומד בחוק זה ובסעיף השיכון הוא לתת אינשהו פיזוי, החזר על דברים שעקב הגיוס הממושך ואובדן הזמן, ואולי ההטבה הזו שאנו מציעים כאן בשם הממשלה, עונה לגבי אלה שמיד ובסמוך בשנתיים אלה מקבלים הלוואות. 10% הגדלה במשכנתה לשם הדגמה יכול להגיע למשל לחיילים שזכאים לשיכון עוני עד 7000 לירות כי הלוואה היא עד שבעים אלף לירות. לזוגות צעירים יש גם כן הלוואות עד לגובה של חמשים-ששים אלף לירות כך שהתוספת בהלוואה יכולה להסתכם בחמש-ששת אלפים לירות.

היו"ר י. קרגמן: אבקש משר השיכון למסור לנו מה מלאי הדירות במשק כדי שנדע מה משמעות החוק האומר שיש לחיילים משוחררים עדיפות בתור לדירות.

שר השיכון ז. שרת: הבעיה שאנו עומדים לפנייה היא מיעוט הדירות. הפתרונות הם בשניים: בהלוואות ובדירות. גם הדירות קשורות להלוואות, אבל בדירות אני מתכוון לדירות נטו. בהלוואות אין למעשה מגבלה. כל מספר של חיילים משוחררים שירצה לקבל הלוואה לפי תנאים שיאושרו מהוועדה, יהיה לזה הכסף הדרוש. לעומת זאת אלה שמחכים לדירות המצב הוא הרבה יותר חמור והוא הוחמר מבחינה פסיכולוגית על ידי זה שלפי כמה פרסומים בעתונות התעוררו ציפיות מעבר למה שאפשר יהיה למלא.

השר ז. שרף:

מה שאומר חוק החיילים המוחזרים בסעיף 11 הוא שאם יש שניים שזכאים במידה שווה וישוק דירה אחת, יופנה החייל הממוחזר לדירה האחת שיבנה. אבל אם יקרה שעשרה בעלי זכויות שוות וחפשיה מהם חיילים ממוחזרים וישוק שלוש דירות, אז החפשיה יגרילו ביניהם את שלוש הדירות והשניים הנותרים יהיו שוב הראשונים לפני שיבואו אחרים על זכותם.

החיילים שפנו עד עכשיו למשרד השיכון טענו - נאמר לנו או קראנו בעתונות שנבוא ונקבל דירה.

עכשיו מצב הדירות הוא כזה: יש לי מספר מעודכן ל-1.10.73 והנתונים לא נשתנו מאז מעיקרם. יש לנו מספרים לא לגמרי אחרים ל-1.1.74. התמונה שאתאר אותה ל-1 לאוקטובר נכונה גם היום. אותו זמן היה במשק בערך 95 אלף דירות בשלבי בניה שונים (ואני יכול פה לטעות לכל היותר באלף), מהן 56 אלף בבניה הפרטית כולל אמיסיות, ו-39 אלף בבניה הציבורית. כלומר, אמיסיות בבניה ציבורית אמיסיות של שיכון ופיתוח. הואיל וזו חברה ממסלתית הבניה הזו נחשבת לבניה ציבורית. 56 אלף של הבניה הפרטית כארבעים אלף מכורות בשלבים שונים מיסודות עד לפני מסירה, ונשארו למכירה 17 אלף דירות משק הפרטי.

אני צריך לציין שבניה של שיכון עובדים למשל נחשבת לבניה פרטית, כמו כן רסקו. משבע-עשרה אלף הדירות שלא היו מכורות באותו תאריך, אנו מעריכים שיותר מחצי שיש לנו נתונים אחרים לפי גודל הדירה, יותר מהחצי הם בגודלי דירות ובמחירים שבכלל אינם באים לחשבון לסוג זה של האוכלוסיה שאנו מדברים עליהם (מחירי דירות בין 170 אלף לפאזות וחמשים אלף לדירה). מספר הדירות האלה מגיע להערכתנו לשמונת אלפים, כך שחצי מהדירות הפנויות אינם באים בחשבון לצרכינו.

מ-39 אלף הדירות בבניה הציבורית ישנן 18 אלף דירות לעולים; 15 אלף שיש עליהן חוזים או התחייבויות חוזיות כגון העובדה שהסכמנו לפני כשנה שנתחיל להוציא מספר משפחות משכונת התקווה בתל-אביב והתחלנו לבנות עבורן דירות, והודיעו למשפחות הללו שהן מועמדות לצאת תוך שנה-שנתיים ויעברו לבתים במקומות אחרים שאנו בונים. אנו רואים דירות אלה כקשורות שאיננו יכולים להעביר אותן ליצר אחר אפילו לא למשפחה אחרת אם הודיעו כבר למשפחה פסוּימות שהדירה מיועדת עבורה. לאלה יש לנו 15 אלף דירות ונשארו לנו כ-5500 דירות שלא היו קשורות בבניה. 5500 דירות מהבניה הציבורית ועוד 7500 דירות מהבניה הפרטית שבאות בחשבון מהוות ביחד בין 13 ל-14 אלף דירות. מהן יגמרו בשנת 1974 שלושת אלפים דירות ועשרת אלפים או ארבע-עשר אלף דירות יגמרו אחרי ה-1 בינואר 1975. זאת אומרת, הן כיום נמצאות שלבי בניה לפני גמר שלד, ולכן לא ייגמרו תוך עשרה או אחד-עשר חודש. אולי אלף מהן כן ייגמרו, אבל זהו בערך סדר הגודל. זוגות צעירים בלבד יש לנו שנים-עשר אלף זוגות זכאים בשנת 1973.

א. אפרת: רשומים?

שר השיכון ז. שרף: רשומים יש יותר. נרשמו כשמונה-עשר אלף זוגות צעירים. נמצאו זכאים שנים-עשר אלף זוגות שחלק מהם מקבלים הלוואות וחלק מהם או שחלקו בין אלה שהתקשרו כבר, אולם ברובם הם כאלה שמחכים לדירות האלה שיגמרו ב-1974 שהזכרתי אותן, ובתוכם ישנם החיילים שאותם נעדיף. יכול להיות שכל חמשת אלפים הדירות שיסתיימו ב-1974 יילכו לחיילים ממוחזרים ואלה שאין להם זכות של חייל יצטרכו לחכות.

א. שוסטק: אמרת קודם שיש רק שלושת אלפים דירות שיסתיימו בשנה הבאה.

שר השיכון ז. שרף: אמרתי שלושת אלפי דירות ודאיות. אלה שהיו ב-1 באוקטובר בשלב אחרי שלד ודאי ייגמרו. אבל מתוך האחד-עשר אלף שהם לפני גמר שלד יכול להיות שאלף עד אלפיים מהן יסתיימו תוך השנתיים. אנו מניחים שכל זה יילך לחיילים.

א. שוטט:

אינכם יודעים כמה זכאים יש לגבי הדירות הפנויות?

שר השיכון ז. שרף:

פנו אלינו ויש כאלה שקיבלו הלוואות. היו כאלה שדרשו דירות ריקות. אין במשק הפרטי ולא במשק הציבורי דיבות ריקות. כשאני אומר אין, אולי יש כחמש מאות דירות בכנייה הפרטית אבל תלוי במחירים. בדרך כלל הדירות שמחכות למכירתן הן במחירים גבוהים מאוד. אז המון מהן פה פה שקיבל הלוואה או שיכלו להגיד לפי שפנה, שבפרויקט שהתחלנו בו הוא יבוא בחשבון. לגבי השאר המון מהן פה פה של איננו יודעים וצעקות ושבירת כסאות ושלחנות והיו כאלה שאיננו יודעים וכו'. במחוז המרכז ובמחוז חיפה היו לנו כבר פעמיים סגירת המשרדים בגלל התפרעויות הפונות. זה המצב העובדתי.

ע. פיינרמן:

כמה שאלות:
(1) ביחס לענין הזכאות - סעיף 11 קובע שמי שהיה זכאי תוקדם זכותו ונוסף על כך ישנה התקנה שמאפשרת הגדלת אחוז הלוואה. מה עם אלה שלא נרשמו?

שר השיכון ז. שרף:

להרשמה אין תאריכים. ההרשמה פתוחה לחיילים וללא חיילים.

ע. פיינרמן:

כלומר פתוחה האפשרות לחייל שלא היה רשום להירשם ולהיות זכאי בתנאי ששירת לפחות שבעים וחמישה יום. אני שמח שזה כך כי היו מקרים של חיילים שפנו והיות ולא היו רשומים קודם לכן, אמרו להם שאינם זכאים. אני שמח שהובהר פה שאין הבדל על התארים.

(2) אני מבין שאין כל אפשרות לענות במספרים האלה של הדירות הקיימות ששר השיכון ציין, על כל הצרכים, אלא רק לחלק קטן גם מאלה הזכאים. נשאלת השאלה, האם המערכת הזו נותנת גם עידוד לפי שרוכש דירה מיד שניה ובצורה מספיקה? אני יודע שקיימת מערכת כזו במשרד השיכון, אבל היא איננה אטקטיבית כדי להפנות את הדו"שים ללוואות. מסתבר שיש אפשרות של קניית דירות מיד שניה אבל הפונה מעדיף לקבל דירה מוכנה עם התנאים המיוחדים שלה. האם אין מקום לכלול בתקנות תמריץ מיוחד לפי שרוכש דירה בעצמו ומשחרר על ידי כך את משרד השיכון מדאגה לדירה? ההלוואה פלוס עשרה אחוז איננה מספיקה לפי דעתי.

(3) השאלה בעשית יותר חפורה לאור התחזית של שלושת אלפים דירות שתיגמרנה. מסתבר שבתחום של עליה הגענו לאיזה אפיק שאיש מאתנו לא שיער שזה רציני עד כדי כך ונשכרו שבעת אלפים דירות על ידי משרד הקליטה והועמדו לרשות זוללים. למדנו גם מהמפקד האחרון שהיו כחמשים אלף דירות ריקות. האם אין מקום שנעבוד גם בתחום הזה של ציור חיילים משוחררים למשך תקופה מסויימת עד שנוכל לספק דירות, לשכירת דירות שלפני דעתי קיימות בארץ, וזה גם יעלה למדינת ישראל פחות. אז למה לא לכלול בתקנות שכירת דירות?

שר השיכון ז. שרף:

זה כלול בתקנות. האדם יכול לקבל הלוואה לדמי מפתח.

ע. פיינרמן:

אני מבין. אבל אני מתכוון לשכירת דירות לשנתיים עבור החיילים המשוחררים עד שאפשר יהיה למלא את זכאותם.

(4) לענין הזכאות - מתברר שענין הזכאים לא ברור. רבים מהחיילים שהשתחררו מצבטטים את חוליות משרד העבודה או שנזונים מפרסומים אחרים, ולא חשוב מה נאמר להם, ונוצר מצב שחיילים באים ורוצים שיכון ואינם זכאים לקבל אותו. אני שואל את שר השיכון, למרות שזה לא כלול בתקנות, וזה לאור הנסיון שהיה מאז שקבלנו את החוק, אם ציינו דנים היום על החוק אולי הייתי בכלל מצייע לשנות אותו - אני שואל את שר השיכון האם אין מקום לשינוי או לקביעת קריטריונים יותר גמישים לגבי זכאותם של חיילים משוחררים?

ואז אם נעשה שלושה דברים - נגמיש את הזכאות, בצדוק את האפשרות של שפירות דירת לשיכון זמני ונגדיל את

ע. פיינרמן:

התמריצים לדירות שקנו על ידי החיילים בעצמם, אז שלושת המרכיבים האלה עשויים לשנות את המצב. כי אם נשאיר רק את התקנות כפי שהן מופיעות כאן, נעשה דבר חשוב לגבי חיילים שזכאים לפי הקריטריונים האלה שאם מספר קטן, אבל לא נענה על הבעיה הגדולה שבאה לביטוי ונדלי במשרד השיכון ולביטויים אחרים במקומות אחרים.

ג. קורן:

אין לי ספק שהנושא הזה טעון חומר נפץ חברתי רב. והעובדה שחיילים משוחררים באים למשרד השיכון עם ה'עוזה' מסוכנת מאוד וצריכה להדאיג. והרושם שלי הוא שמשרד השיכון או שאיננו יכול או שעל פניו לא נערך למצב חוז. והשאלה הראשונה היא האם אפשר לפתור את סיוע הדירות, ולאפשר גמירה מהירה יותר של דירות בזמן קצר יותר? אני יודע שר השיכון דיבר במשך ארבע השנים האחרונות הרבה על ענין תיעוש הבניה. נראה לי שהדבר הזה אקוטי במקרה זה ועלול לעשות לנו הרבה צרות בחברה הישראלית וצריך להקדיש הרבה תשומת לב לנושא זה.

יש לי הרגשה שהכנסת טעתה בשעתה כשאשרנו את החוק. אני מתכוון יותר לוועדת הכספים מאשר לכל הכנסת. כשניסחנו את חוק החיילים המשוחררים כך שאם ישנה אותה הזכאות אז יש עדיפות לחיילים המשוחררים. גם אז עלתה ההצעה שהשירות במלואים במלחמה יזכה בנקודות נוספות וההצעה הזו לא התקבלה אז. הרושם שלי שצריך היה לקבוע שהשתתפות במלחמה מזכה במספר נקודות כך שהצבר הזה באמת יציע קדימה את החיילים ויהיה עור. כרגע הענין לא נדון, הוא תמיד יביא להתנגשות בין החיילים לפקיד משרד השיכון. כך לדע מה קורה כאשר המחשב מוציא את הנקודות וההרגשה תהיה תמיד של קיפוח ופרוטקציות.

אני שואל את שר השיכון: האם לאור הנסיון הקצר שכבר היה, האם לא כדאי לתקן את החוק כך שהשתתפות במלחמה תיתן זיכוי בנקודות. את אומרת שהדבר הזה ברור כמה נקודות מקבלים עבור השירות. זה צריך להיות בפרופורציה. לא יכול להיות שמספחה בת עשרה ילדים תידחה לסוף העיור ופמישהו עם שני ילדים ששירת במלואים יקבל קודם.

האם לא שוקל משרד השיכון לתת עדיפות לאלה ששירתו מעל שבעים וחמישה יום? כי היום יש כאלה ששירתו כבר מאה וחמישים יום?

נראה לי שהתוספת להלוואה של 10% לא מספיקה. כשמדובר על שבעים אלף לירות הלוואה, התוספת היא שבעת אלפים לירות. אבל כשמדובר על הלוואה בסדר גודל של עשרים אלף לירות התוספת היא אלפיים לירות. צריך לדעת שהסיוע יהיה יותר משמעותי. ההשתתפות של האוצר בתשלום בשנה הראשונה זה שינוי משמעותי. האם יש אפשרות שהסיוע הזה יינתן במשך שנתיים או שתהיה משכנתה יותר גדולה באלפיים לירות אלא למשל בחשבת אלפים לירות?

אני רוצה לשאול את שר השיכון - התסס מפיו של הממונה על מחוז הצפון שבשנה האחרונה עשרים וחמישה אלף איש הגרו ממחוז הצפון למרכז הארץ. מחוז הצפון איבדו כולל את חיפה. השאלה - מה השפעת עובדה זו על בעיית השיכון במחוז הצפון?

ד. גרשוני:

מדוע ישנה ההגבלה דווקא אם פנה למוסד שיכון? ואם לא פנה למוסד ויש לו אפשרות לרכוש דירה? אז התשובה שאני עלול לקבל היא שאין דירות. אז אם יש 400 או 500 דירות או 800 דירות ויש חיילים משוחררים שזכותם לקבל דירה, ואם הם יכולים לרכוש דירה כזאת לא ממוסד שיכון, למה שלא תנתן להם אפשרות לכך?

ה. השיכון ז. שרה:

בנק נחשב גם מוסד שיכון כמדיה שאנו הפנינו אליו את הזנאי כדי שיספק הלוואה לרכישת דירה. כל מי שמטפל מטעם המדינה בשיכון ליעוץ סופיאליים נקרא מוסד שיכון, ולא דווקא משרד השיכון.

ו. גרשוני:

האם יש סידורים במשרד השיכון על מנת לאשר את זכאותם של פונים נוספים לפי אחוק הנ"ל? פי מטפל בזה? אני מבין שאם תוכר זכאותם הם יכולים לקבל הלוואה כזו?

3. גרסוני 4

שאלה אחרונה - האם יש שינוי בקריטריונים של הזכאות לגבי מה שהיה קודם? אני חושב שצריכים להיות שינויים.

שר השיכון ז. שרת: יש שינויים ואני אודיע על כך.

א. שוסטק: בדמה לי שיש בתקנות מה שלא יכול להיות לפי החוק. בחוק אין סמכות להוסיף עשרה אחוז, חמשה-עשר אחוז או עשרים אחוז. לא כתוב בחוק שהשר יכול לקבוע את זה. אם אתה מסתמך על החוק לפי הכללים והנוהלים הקיימים, אין סמכות להוסיף שום אחוז.

הי"ר י. קרגמן: בחוק נאמר בסעיף 11 ששר האוצר בהתייעצות עם שר השיכון רשאי להגדיל את ההלוואה. על סמך זה באות התקנות.

א. שוסטק: אבל המספר עצמו?

י"ר י. קרגמן: זה בתקנות.

א. שוסטק: אני חותר לדבר אחר. במקנות אומרות על פי הכללים והנוהלים הנוהגים אותה שעה. בחוק לא כתוב אותה שעה אלא על ידי פקיד מוסמך אותה שעה. שר השיכון היה צריך להשתמש בסמכות שיש לו בתקנות ולהעדיף את החיילים המשוחררים בכללים ובנוהלים. אילו היה עושה את זה, זה היה בסמכותו למשל בענין הניקוד. יש כללים לאיזה הלוואה הוא זכאי, לאיזו משכנתא, איזה תשלומים. אלה הנוהלים והכללים שבידי השר לקבוע אותם. שר השיכון היה צריך לשנות את הכללים. אני יודע שזו בעיה חמורה שאין דירות, אבל אותי לא מדאיגה הבעיה הזו, אלא הבעיה של הזכאות. אם החייל נכנס ומקבל את הזכאות שהדירה שלו תהיה מוכנה רק ב-1975, זה בכל זאת פתרון. אני סובר לנשמת התקנות ולנשמת החוק. אז אם שר השיכון היה מביא לסת תקנות כאלה שבמסגרת החוק הוא רוצה להעדיף את החיילים המשוחררים בדברם אלה - להקל עליהם בגודל התשלומים, במשכנתא, בעניני הניקוד, אז לדעתי זה היה מרגיע את הרוחות והיה יוצר כשביל החיילים המשוחררים משהו ממשי.

מה אתה אומר לחייל המשוחרר עכשיו? אתה נותן לו תוספת של עור עשרה אחוז, זה בודאי חשוב, אבל איך הוא מציע לכל אותם הדברים, אם אתה דורש את כל הכללים שקיימים? אז אני מציע לשר להביא לנו תקנות שהן במסגרת סמכותו, להתחשב בהגבלות החוק, ושהתקנות ישנו את הכללים הנהוגים היום.

ג. סטרון: ביקשתי רשות הדיבור כי אני רוצה קודם כל להזכיר לאלה מחברי הועדה שהיו בוועדת הכספים בכנסת הקודמת שהממשלה הציעה באותו סעיף הוראה שאני קורא אותה מהצעת החוק כפי שהונחה על שולחן הכנסת: סעיף זה אינו בא להטיל חובה על המדינה, תאגיד, לתת לחייל המשוחרר שיכון או הטבה אחרת במועד מסויים. זו היתה ההצעה שהממשלה הציעה אותה כיוון שבר בשעת הגשת החוק היא חששה משערוריות. ההצעה הזו נפלה.

א. ברעם: אילו הסעיף הזה היה מתקבל זה היה בניגוד לכלל הכוונה שהיתה מונחת בחוק.

ג. סטרון: הועדה היום דנה רק בהלוואה וזה בהתאם לסעיף 11. כי סעיף 11 קובע סדרי עדיפות מסויים לעומת העדיפות הקיימת. היו הצעות לשנות את העדיפות הקיימת. העדיפות הקיימת לא נמצאת באף חוק, אלא היא בסידורים מנהליים. כשביל זה אני לא צריך את החוק הזה. החוק הזה בסעיף 11 קובע שאם יש לפי הכללים הרשומים עדיפות שווה לשני אנשים, אז החייל עדיף. כשביל זה לא צריך תקנות. מצד שני ישנו סעיף 17 בחוק שאומר שחוק זה לא ימנע הענקת הטבות נוספות. כלומר, נוסף לחוק אפשר לתת הטבות נוספות. אני רק קובע עובדה. התקנות שהביא שר השיכון לפני הועדה הן בהתאם לסעיף 11 המדבר על הלוואה. כל הייתר, אני לא אומר שזה לא יכול לעמוד לדיון, זה לא עומד לדיון במסגרת שהיום לפני הועדה. המסגרת שלפני הועדה היום היא רק תקנות לפי סעיף 11.

מ. ארנס:

נדמה לי שהדבר הראשון שאנו חייבים לדעת על מנת להתייחס לנושא שלפנינו, זו הערכה של מצב הדברים, מה ההיצע ומה הביקוש וכמה חיילים זכאים לזכות בשיכון. אם הבנתי נכון את דברי שר השיכון הרי בשנת 1974 יעמדו לרשות הזכאים מכל מיני סוגים שלושת אלפים דירות ובשנת 1975 10,500 דירות.

שר השיכון ז. שרף:

לא אמרתי כמה בשנת 1975.

מ. ארנס:

אמרת שאתה מעריך 5500 מהסקטור הציבורי ו-7500 מהסקטור הפרטי ולפי העייתי ב-1974 שלוש אלפים, ב-1975 - 10500. אם רשמתי לא נכון, אז תקן אותי. לא ברור לי אם כל 13500 הדירות האלה שכנראה יעמדו לרשות השוק הזה, האם הם משוריינים רק לזוגות צעירים, או האם קיימת אפשרות שחלק מהדירות שבאות מהסקטור הפרטי יילכו לקונים פוטנציאליים אחרים. לא ברור לעומת ההיצע הזה מהי הערכת הביקוש? הזכרת שיש שנים-עשר אלף זוגות צעירים שזכאים לשיכון, כשחלק מהזוגות הצעירים הם כנראה חיילים משוחררים. איזה חלק, לא ברור. ואני חושב שחשוב שהועדה תקבל הערכתכם הטובה ביותר לגבי הביקוש מה חלקם של החיילים המשוחררים בכלל הזוגות הצעירים, כך שנדע קודם כל מה שוצא לשוק ומה נתבקש, וכמה אנשים יקבלו שיכון. אני חושב שכדאי שהחומר הזה יחבא לוועדה בכתב.

במישור הפיננסי הייתי מעוניין לשמוע במסגרת אותן התקנות שאתה מציע - קודם כל מה יקבל כל חייל משוחרר מבחינת הצבות, במה זה יסתכם מעבר למה שהיה צריך לשלם אם היה צריך לרכוש דירה בשוק החופשי? חייל משוחרר מקבל הטבות מבחינה פיננסית כשהוא הולך לרכוש שיכון. במה זה מסתכם בכסף?

לעומת זאת, בהתבסס על הערכת הביקוש וההיצע, כמה זה יעלה למדינה? מה סכום ההטבות שיצטרכו להיות מועמדים לנושא הזה על מנת לכסות את זה?

ב.צ. הלפרין:

אין לי ספק שעוררנו תקוות רבות לפני המוני צעירים שלמעשה בעיית הדיור היתה בעיה קשה אצלם גם לפני המלחמה. עם גמר המלחמה אני מבין שלצעירים האלה יש תכניות רבות להגיע סוף סוף לדירה, ובגמר המלחמה בכל אחד מתעוררת התקווה הנה הגיע הזמן לעבור לדירה.

אחרי מלחמות קודמות היתה פניה להתיישבות חקלאית. נראה שאחרי המלחמה הזו לא יהיה המצב כך וצריך לבנות בבניה עירונית. אני לא רואה בפתרונות האלה של מתן הטבות, דבר שיכול להביא לנו יותר שיכונים, אולי להיפך. אבל אם הממשלה תעודד בניה רחבה יותר באזורי פיתוח, אולי זו ההזדמנות לחיילים משוחררים לקבל דירות באזורי פיתוח על ידי מתן יותר תנאים טובים, ואז זו ההזדמנות להוציא חלק מהחיילים המשוחררים לאזורי פיתוח, ואז אני בטוח שניתן יהיה להעביר את החיילים האלה גם למקומות האלה. מה שלא ניתן לעשות לפני המלחמה. לכן מה שמשרד השיכון צריך לעשות זה בניה חדשה ורעבה על מנת לספק דרישות, כי הבעיה היא לתת דירה ולא לתת עוד אלפיים לירות במצב הדירות שיש היום בשוק.

י. שער:

היות ואנו מחליפים דברים באופן כללי, אני רוצה להגיד שלדעתי אנו מזכירים בנושא זה קצת לצאת מהשגרה. מה שבועצם מוצע כאן זה במסגרת הכללים הקיימים בתוספת של עשרה אחוז.

היור' י. מרגמן:

מוצע בנוסף לכך גם הקטנת החשלום ב-200 לירות כל חודש במשך שנה.

י. שער:

נכון. אנו זרענו תכניות ואנשים קוצרים אכזבות. בנושא הזה שאני רואה אותו כנושא החשוב והמרכזי שבהם נתקלים הזוגות הצעירים והחיילים המשוחררים, אם לא ניגש לענין הזה על בסיס הרבה יותר רחב מאשר מוצע לנו כאן, לא נפתור את הבעיות ונחיה עדים למתח גדול ולהפגנות, ואת הדברים נרגיש עוד משט כי הם מתחילים רק עכשיו.

אני יודע שיש לבעיה הזו שתי מגבלות:
אחת פיסית והשניה כספית. אני חושב שאת המגבלה הכספית אנו צריכים להסיר, אם כי אני תמיד בעד קיצוצים. אנו צריכים לראות את זה כחלק מהוצאות המלחמה, ואז השאלה של גודל הסיוע הוא חלק מתקציב הבטחון.

מה שמוצע כאן כמעט ולא נותן לאנשים משהו ריאלי. אמרתי גם אתמול ובעת הדיון בכנסת בחוק, צריך להרחיב את הזכאות. למעשה כעת יכול לקבל שיכון רק מי שהיה זכאי לפני זה. עצם השירות הצבאי לא נותן לו כל זכות. נותנים לו עדיפות שהיא במידה רבה פיקטיבית; יש לו עדיפות במסגרת הזוגות הצעירים, אבל בדרך כלל כל זוג צעיר שירת פרט לבחורי ישיבה. כך שהעדיפות הזו היא פיקטיבית. לדעתי צריך לקבוע זכאות גם עבור השירות ולעשות את זה יחסי לאורך השירות. ניקח בחשבון גם את חיילי הצבא הסדיר שגם להם צריך לתת איזה שהן עדיפויות. אני חושב שצריך לקבוע כלל ששירות במילואים מזכה לזכות מיוחדת. ואם מישהו לפי הניקוד לא היה יכול להכנס למסגרת הזכאים, יוסיפו לו שקודות בגין השירות ואז יוכל להכנס. צריך לעשות את זה יחסית לאורך השירות, ושארך השירות יהיה ערך מצטבר.

אני מציע שיבוא תיקון לחוק, כי אחרת למעשה לא עשינו שום דבר בשביל החיילים המשוחררים. פני שהיה זכאי, הוא זכאי גם עכשיו. העדיפות במסגרת זו מצומצמת מאוד, כי רובם שירתו.

שר השלנו ז. שרף: אם רובם שירתו, אז תוספת הנקודות ניתנת לכולם.

י. שערי: אמרתי את זאת בזמן הדיון בכנסת על החוק. לדעתי צריך לתקן את החוק. בזה שיוסיפו מספר נקודות, סוג מסויים שלא הגיע לזכאות יכנס לתחום הזכאים, ומי שיש לו כבר מספק מסויים של נקודות, יעלה במספר נקודות.

אני חושב שתוספת שרק אחוז להלוואה היא קטנה מדי. אינני מציע הצעה קונקרטית, אבל לדעתי זה צריך להתבטא בדברים הרבה יותר משמעותיים, ואני יודע שיש בעיה תקציבית. אני אומר נניח צריך שלוש אחוז, וזה צריך להיות פונקציה של אורך השירות.

אני חושב גם שיש לשנות את העדיפויות בין הסוגים השונים, ואני יודע שכל סוג חשוב. עולים לא יכולים להמתין כי אין להם בכלל דיור. יתכן שצריך לבדוק עוד פעם ולראות אולי אפשר ללכת בכיוון של דירות קטנות יותר לעליה. אבל אולי צריך לבדוק סוגים אחרים, אולי משפחות מרובות ילדים. אגב, גם בין החיילים המשוחררים יש הרבה משפחות מרובות ילדים, הן מנחינת הפרנסה והן מנחינת הדיור. אז הם ייחזרו מפני שהם חיילים. בעולים אי אפשר לפגוע, אבל צריך לתת עדיפות לסוג זה על חשבון סוגים אחרים. כי זה תמיד צריך להיות על חשבון מישהו בגלל המגבלות הפיסיקות.

אם נעשה את שלושת הדברים שציינתי - זכאות גם כתוצאה משירות, הגדלת הלוואה וגם עדיפויות אחרות, - אני חושב ששאר הדברים יהיה הרבה יותר ממשיים ואם החייל יודע שיגיע תורו גם אם הוא צריך להמתין, אז הגישה שלו תהיה לגמרי אחרת. לכן אני מציע שנרחיב את הבסיס ולא רק נצוץ במסגרת התקנות המוצעות.

ג. פת: לגבי התקנות אני רוצה לשאול מדוע התנאים של סעיף (5) - לא חתם על חוזה הלוואה עם מוסד השיכון עבור השיכון שלגביו הוא תנבע זכותו לפי החוק?

הייתי רוצה להציע לכבוד שר בתקנות לגבי אותן שכריות - דיברנו על סכום של מאתיים לירות שמשלם בשנה הראשונה. אבל מכיוון שנעמד בפני מצב שחיילים אלה ישוחררו לתקופה של חודשיים או שלושה ויילקחו שוב לשירות, אני מבקש שהתקופה שהוא נקרא שוב לשירות, ידחה התשלום נניח לארבעה עשר חודש. כלומר, שהתשלום ה-11 וה-12 יהיו בחודש ה-13 וה-14. תמיד יהיה 12 תשלומים, אבל שכאותם החודשים שהוא משרת לא יהיה עליו נטל התשלום, ותהיה גמישות לגבי אותם חודשים שהוא משרת. המענק יהיה תמיד 12 חודשים אבל על פי חודשי השירות.

יש לי עוד בקשה אחת - אני רואה שאתה מאוד כגיש לזה, מר שרף, שהרד-טיים יהיה מאוד מצומצם. אנו עושים הרבה מאוד, אבל לפעמים צורת העשייה גורמת הרבה מאוד עגמת נפש. תעשו ככל שאתם יכולים שהרד-טיים יהיה מאוד מצומצם.

א. אפרת:

אינני שייך לאותם חברי הפגסת שטיפלו בהכנת החוק. אני חייב לומר שבדרך כלל בא פירוש קשוח של חוק כשיש מחסור בדירות. אילו היינו יכולים להבטיח היום שיהיה היצע יותר גבוה של דירות, אני בטוח שכללים והתקנות היו מפורשים בצורה הרבה יותר גמישה. והדאגה הכי גדולה היא לתחזית של שר השיכון שמבשרת חזות קשה באספקת דירות לשנתיים הקרובות.

שר השיכון ז. שרף:

לא דיברתי על שנת 1975. אמרתי שאלה שלא ייגמרו ב-1974, בטח ייגמרו ב-1975. אבל כמה ייגמרו ב-1975 מאלה שנתחיל לבנות מהיום, על זה לא דיברתי בכלל. אין לי לא תשעה קשה ולא קלה.

א. אפרת:

אני מקבל כנתון את דברי שר השיכון שבגמטות בהלוואה ובזכאות בענין זה לא תהיה קשיחות וימצא הכסף לתחבמסגרת הלוואות שיצטוו. הבעיה היא דירות. אני שואל - האם הקניות מיד שניה תקבלנה עידוד?

שר השיכון ז. שרף:

אין הבדל בכך. ההלוואות גם לשכירה בדמי מפתח.

א. אפרת:

לא הצלחנו לפי דעתי להשתלט על דירות ריקות. אני יודע שהמספר של חמישים אלף דירות ריקות הוא מוגזם. אבל אין לי ספק שיש דירות שלפחות שמוחזקות ריקות על ידי עולים יורדים ואולי תושבי חוץ.

אתן לכם דוגמא: להסתדרות יש באפעל מאתיים דירות שהשכרנו למשרד השיכון ולמשרד הקליטה. יש שם מספר דירות שאנשים יצאו את הארץ ואין זכות לקבל את הדירה בלי משפט. וזה בזעיר אנפין מראה. יש שם בין עשר לשתיים-עשרה דירות חודשות של עולים שיצאו את הארץ והדירה סגורה ואסור לפתוח אותה. כאלה יש לפי דעתי כמה אלפי דירות של תושבי חוץ, של עולים, של אנשים שיצאו, שמחזיקים שתי דירות. ואנו מוכרחים בענין זה לערוך בדיקה ולראות אם אין אפשרות להשתמש בדירות אלה.

אני מפנה תשומת לב לענין של קדימויות בבניה. שר השיכון הציג משרד לבניה או דבר כגון זה. אינני יודע אם זה יקום. אבל השאלה היא האם יש משרד במדינה שקובע קדימויות בבניה? על חוץ קיסריה קמו חמישים-ששים קוטג'ים. שאלתי למי זה שייך, ואמרו לעולים חדשים שיקנו להם מקום קיט, עומדים שם פועלים וכוונתם. בדרך שקנו את זה תושבי הארץ. בימים אלה שקשה להשיג את הפועלים, צריך לקבוע קדימויות לבניה, לעובדים ולחופרים בבניה.

שר השיכון ז. שרף:

חברת שיכון עובדים היא אחת החברות שבונות את דירות הוקסוס. אני מציע לחברת ועובדים

להפסיק את זה.

א. אפרת:

אם תשאל אותי אני בעד זה שיטלו מרות ממלכתית על חברת העובדים שלא תבנה דירות כאלה לתקופה מסויימת. אני אומר שענין השיכון לשנת 1974/5 יצור לנו מצבים כאלה בחיי החברה שאם לא תקופש רשות מפקחת שתקבע קדימויות לבניה, לא נוכל לפתור את הבעיות שייחצרו בתקופה הקרובה.

אני רואה את זה יותר חשוב מאשר כללי זכאות. אני מחשיב מאוד את ענין כללי הזכאות. אבל היצע הדירות הוא שיקבע את הקשיחות בפירוש כל כללי הזכאות. כשאתה עומד בפני מחסור, אתה מפרש בהחמרה את כללי הזכאות.

צריך יהיה לתת יותר הסברה באופן מיוחד לחיילים משוחררים, מלבד המודעות בעתונות. יתכן מאוד שבמשרדים צהיכה להיות הסבה פופולרית של החוק.

שר השיכון ז. שרף:

חברת ההסברה מוכנה היא רק חיכתה לאישור ועדת הכספים.

ה. קורפנו:

החוק הזה נתפר לצרכי הנחירות ואין לי טענות כלפי שר השיכון. אין לי טענות על מה שכתוב פה. כתוב פה למעשה על סדר עדיפויות אפס. כי בשעה שלחייל יהיה

הוא

שוויון בעדיפויות עם מישהו אחר/מועדף. אם אחד נרשם חודש אחד לפניו לנישואים אז החייל אחריו. מה היה עושה משרד השיכון אם היו באים שניים בלי שירות צבאי שזכאים לדירה? שירות צבאי קיים גם היום בחוק. לשם כך לא צריך להביא את החוק הזה. נשארתי הפריבלגציה השניה והיא בגדלת ההלוואה. כשאנו קוראים בתקנות שהשר מציע לתת עשרה אחוז תוספת, זה חוכא ואטלולא. אם הוא זכאי להלוואה של שלושים אלף לירות הוא יקבל עוד שלושת אלפים לירות. עד היום שיקבלו את ההלוואה זה לא יכסה את הפסכנתא. אז אם אנו לא רוצים לעשות את עצמנו לצחוק, ולקחת את החוק ששר האוצר קרא לו "מגילת הזכויות", אם לא ייאמר שיקבל חייל משוחרר תוספת הלוואה של 25%, זה לא שווה כלום.

א. מלמד:

הייתי רוצה לאזן את התמונה. בחודשים האלה האיזון זה הדבר החסר ביותר. אם היה נקלע פה איזה זר, הוא היה חושב שאנו מדברים על משוחררי ויטנאם. אין במדינה שום בעיות יותר סוציאליות, יש רק החייל המשוחרר? מה קורה פה? עוד מעט נדון בתקציב, ונראה איך נגייס את ה-17 מיליארד לירות לבטחון ונראה מה ישאר ליעדים סוציאליים. אם יושב יהודי במעברת בת-ים או בעכו במשך עשרים שנה, לפני הצעת שוסטק לשנות את הזכאות, פירוש הדבר לתת לחיילים משוחררים לפני יושבי המעברה. הרי האמצעים לא גדלו. מדובר על משפחה בת כמה ילדים ואילו במעברה יושבת המשפחה במשך שנים רבות. מה קרה פה? אם היה בחור אחד, נאמר קצין אספקה ששירת מאה ועשרים יום, הוא יהיה זכאי לפני המשפחה במעברה? לפני המשפחות שצריך לפנות אותן מדיור פגום או צפוף? מה קורה במדינה הזו? עדיין יש לנו איזה שיקול מאוזן? שכל ישר?

אמר חבר הכנסת שוסטק שאם לא משנים את הזכאות לא נותנים לחייל המשוחרר עדיפות. גם החוק המקורי לא נתן אשליה כזו. הקריא סר קטרון ואמר שמדובר רק על הזכאים לפני זה.

ה. קורפנו:

אל בתקנות הוא לא אמר את זה.

א. מלמד:

אז אני מציע לא לשנות דברים. יש לנו בעיות בווערות ביעדים סוציאליים. אני רואה ביעדים הסוציאליים בעיה בטחונית ממדרגה ראשונה. זה אד מרכיבי הכוח שלנו. אם תתחיל הפנתריזציה ויהיה לנו הרבה טנקים, לא יהיה מי שישרת בטנקים אלה. אני בעד לתת, אבל לאו דווקא לחייל המשוחרר.

א. שוסטק:

החייל המשוחרר חופף את הפער.

א. מלמד:

אני כופר בכך. נשמע את השר - הוא יוציא את הרשימה כמה מפונים יש, כמה בדיוק פגום. אם יאמרו שצריך להגדיל את ההלוואה, כי עשרה אחוז בקושי מכסה את ההתייקרות, אני מבין. אבל אל תכניסו אותו לפני כולם. יש כל כך הרבה סבל ועוני במדינה.

לכן באופן נסיטי התקנות האלה הולמות את החוק המקורי. נדמה לי שעשרה אחוז תוספת לא מספיק, אבל יחד מזה לא יכולים לעשות, אין אפשרות לעשות. הייתי בחפץ לב מסכים, אבל אני רוצה שיגידו את זה לאחר שידונו בתקציב תא.

א. שוסטק:

אין לזה שר להתקציב.

א. מלמד:

יש לזה קשר. אני חושב שיש גם מגבלה מוסרית. החיילים המשוחררים לא קודמים לכולם. אי

רואה עוד קטגוריות.

הינדל. קרגמן:

אני רוצה להעיר שתי הערות: לפנינו תקנות הנובעות מסעיף מסויים בחוק, שהוא סעיף 11ד. אז בענין זה יש הצעות תוספת להלוואה - 25%, 30%. חבר הכנסת פת הציע שיהיו תשלומים במשך שמונה-עשר חודש. יש פרק אחר שקשור לבניה, למחסור בדירות, לדירות שוליים עוזבים, וזה פרק חשוב מאוד, אבל לא קשור לתקנות שמצפים להן כדי שאפשר יהיה להפעיל אותן. יש מקום לבירור כשיהיה דיון על עניני שיכון, וזה יקיף עולם ומלואו.

לחבר הכנסת קורפנו - זה לא חוק בחירות, ומדוע? פה הוא היה מאוד פצומצם. לו זה היה חוק בחירות, הוא לא היה חסר

י. קגמן:

אחריות של הועדה הזאת. היא היתה מבטיחה דברים הרבה יותר גדולים. זה שיש לחיילים אי הבנה ביחס למה שכתוב בחוק, זה לא אשמת המחוקק. זה אשמת אלה שקוראים את החוק. החוק מבטיח דברים מצומצמים, הוא לא מבטיח דירה. אין מלאי דירות שאתה יכול להבטיח שכל חייל ששירת שנים יום יקבל דירה. א) מכיוון שאין דירות ואת זה אמר השר כשהביא את החוק. מה שהבטחנו זה אנו מקיימים - עדיפות מסויימת. אז אפשר לומר עכשיו שצריך לשנות את החוק. שהחייל המשוחרר לא יהיה רק עדיף בתור, אלא בכלל לתת דירה ראשונה שישנה בלי כל קשר לזכויות למישהו אחר. לא התכוונת לזה.

אמרנו, עניני חינוך, יהיה פטור מתשלום לשנה; הנסרה מקצועית, עדיפות ברישום לתור פלוס הלוואה יותר גדולה. וזו היתה ההצעה של ועדת הכספים. אז מה שאנו צריכים לעשות בישיבה הבאה זה לקבוע אם זה עשרה אחוז תוספת להלוואה, או עשרים וחמישה אחוז או שלושים אחוז וכו'. בענין של מאתיים לירות, אולי פחות ואולי יותר. בזה נטעה את התפקיד של התקנת תקנות.

כל הדברים שאמרו החברים האחרים אלה הם דברים שצריך לרוץ בזה. צריכה להיות יוזמה של חברי כנסת אם רוצים בתיקון החוק. ועדת הכספים לא יכולה לתקן חוק, חברי הועדה יכולים לעשות זאת בהצעת חוק פרטית.

א. שוסטק: הצעותי לא היו תיקון החוק. אמרתי שהשר יכול להביא תקנות במסגרת החוק.

הי"ר י. קגמן: ביום שישי נצטרך להחליט על שני דברים: א) כמה אחוזים; ב) ענין המענק שניתן בשנה. ביום שישי נשמע את תשובת שר השיכון ונחליט.

ע. פיינרמן: אני רוצה להביע משאלה ששר השיכון במסגרת החוק הקיים ובמסגרת התקנות שהוא מוציא, יבחן שלוש אפשרויות שהוללו: 1) להגדיל שיעורי ההלוואה לחיילים; 2) אפשרות של הקניית ניקוד נוסף בתוסף שירות צבאי. זה לא מעוגן בחוק אלא באדמיניסטרציה. לכן אני מציע שבמסגרת הפעולה האדמיניסטרטיבית של משרד השיכון יבחן שר השיכון מתן ניקוד עדיף לחיילים משוחררים; 3) לבחון את האפשרות של משרד השיכון ישכור דירות פנויות לצורך שיכון זמני של חיילים משוחררים עד שיספיק להם דירות.

מ. ארנס: אסור להחליט לפני שיש לנו אינפורמציה מלאה. אני מציע שקודם כל נקבל ממשרד השיכון את האינפורמציה כתובה על היצע וביקוש לדירות.

שר השיכון ז. שרת: אני מצטער, אינני מוכן להגיש חומר. אין מידע. איננו יודעים כמה מתוך למעלה ממאה אלף חיילים יפנו אלינו. יש כאלה שאינם זקוקים לנו, כי בעיית השכון לא מואיגה אותם. אינני יודע את זה, אז אתה עוד רוצה שאגיש את זה בכתב ואחתום על זה? אני יכול לפרסם רק דבר שאני יודע בדיוק.

מ. ארנס: פירושו של דבר שאתה מבקש מאתנו אישור תקנות והתחייבות כספית בלי לדעת כמה ההתחייבות הכספית?

הי"ר י. קגמן: אז אתה חושב שאם יש מאה אלף כאלה, אז לא נחליט על האחוזים האלה? כשר השיכון איננו יודע מספרים, הוא איננו יכול לתת.

צ. גרשונביץ: היות ששר השיכון אמר בתשובה לדברי שיש שינוי בקריטריונים לזכאות, אני מבקש לשמוע מהם השינויים ומהם הקריטריונים לזכאות, ופי הם הטוסדות שעליהם יכול החייל לפנות.

י. פלומיץ: אני חושב שהבעיה שהעלה חבר הכנסת ארנס נקבעת לא על פי הביקוש אלא על פי ההיצע. לכן אפשר לקבוע את המסגרת הכללית שבמסגרתה נוכל לקבוע.

י. פלומין:

אני חושב שבמידע הזה נמצא בידי שר השיכון.

היו"ר י. קרגמן: שר השיכון מסר על כך שהוא יכול לחזור על זה. לכן אמרתי שנקדיש ישיבה נוספת ביום שישי ונשמע את תשובת שר השיכון ואז נוכל לסכם.

הישיבה יוצאה בשעה 11:00